

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ ตำบลวังโดนด
อำเภอनाายอาม จังหวัดจันทบุรี
ชื่อและนามสกุล นางวรรณมาศ แสงประทุม
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ

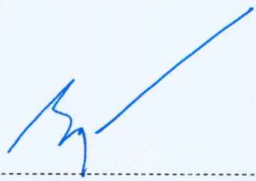
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2561

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.จันตนิ หาญกิตติชัย)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง)


..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ)


..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วัณิชย์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ ตำบลวังโดนด
อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัย นางวรรณมาศ แสงประทุม รหัสนักศึกษา 2599000946

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ คุ้มศิริ
ปีการศึกษา 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพการดำเนินงานและการบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกร (2) การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร (3) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร และ (4) แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ ตำบลวังโดนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 76 คน เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุ 51-60 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 21,127.14 บาท และระยะเวลาของการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม 1-2 ปี ส่วนการบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) เกษตรกรมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (3) เกษตรกรมีทัศนคติบางเรื่องที่ไม่ตรงกัน อีกทั้งยังไม่คุ้นเคยกับการทำงานเป็นทีม (4) แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ ควรเริ่มต้นจากการบูรณาการร่วมกันระหว่าง 2 ภาคส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 กลุ่มผู้ผลิตมังคุดแปลงใหญ่ ซึ่งต้องมีการพัฒนาการบริหารจัดการภายในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง ส่วนที่ 2 ภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ควรจะมีการบูรณาการนโยบายหรือกิจกรรมร่วมกัน เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินกิจกรรมให้แก่กลุ่มเกษตรกร ควรมีการวิจัยและพัฒนาน้องความรู้ที่ได้ถ่ายทอดแก่เกษตรกร ทั้งนี้ นโยบายของภาครัฐควรมีความต่อเนื่อง

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของเกษตรกร การผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ จังหวัดจันทบุรี

Thesis title: Farmers' Participation for Mangosteen Production in the Large Agricultural Land Plot in Wang Ta Node Sub-district, Na Yai Am District, Chanthaburi Province

Researcher: Mrs. Wassamas Sangpratoom; **ID:** 2599000946;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Jinda Khlibtong, Associate Professor;

(2) Dr. Chalernsak Toomhirun, Assistant Professor ; **Academic year:** 2017

Abstract

The objectives of this research were to study (1) operational and management conditions of mangosteen production by the farmer group, (2) farmers' participation of in operational process of the farmer group, (3) analysis of SWOT of the operations of the farmer group, and (4) an extension guideline for the operations of the farmer group.

The population of this study was 76 farmers who participate in large agricultural land plot of mangosteen production in Wang Ta Node Sub-district, Na Yai Am District, Chanthaburi Province, all population was included in the study. Data were collected through interviewed questionnaire and analyzed to determine frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, and standard deviation.

The research results were revealed that (1) most of the members had age between 51-60 years, had education at lower than a bachelor's degree and an average income of 21,127.14 baht per month. Duration of joining a group was about 1–2 year. The management of mangosteen farmer group in a large agricultural land plot was rated in overall at a high level. (2) The farmers participated in the operational process of large agricultural land plot of mangosteen production at moderate level. (3) The farmers had some conflicted opinions among them and they were not used to work together as a team. Furthermore, (4) the extension guideline for the operations of the farmer group in large agricultural land plot for mangsteen production, it should be started from integrating two parts together including part 1 - mangosteen farmers in large agricultural land plot should develop an effectiveness and strength of management within the group, and part 2 - government sector, especially the local government agency should integrate policy or activity together to avoid redundancy in activity operations to the farmer group. Moreover, there should be research and development for transferring knowledge to farmers and government policy should be consistent and continuous.

Keywords: Farmer participation, Mangosteen production large agricultural land plot, Chanthaburi Province

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ฉัฐสิณี หาญกิตติชัย ประธานกรรมการสอบ ที่ให้คำแนะนำจนทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี และเกษตรกรทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้การสนับสนุนข้อมูล ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท ที่ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ และให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดา และมารดา ที่คอยห่วงใย ให้กำลังใจ สนับสนุนความสำเร็จ ทุกวิถีทางจนสามารถทำให้การวิจัยลุล่วงด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

วรรณมาส แสงประทุม

ตุลาคม 2561



สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
นโยบายและแนวทางการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรวมกลุ่มในงานส่งเสริมการเกษตร	10
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์การเกษตร	16
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	19
แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ SWOT	22
ข้อมูลพื้นที่ตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	28
ประชากร	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	28
การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
ตอนที่ 1 ข้อมูลของเกษตรกร	36
ตอนที่ 2 การบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่	39
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตมังคุด แบบแปลงใหญ่	52
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค	60
ตอนที่ 5 แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมังคุด แบบแปลงใหญ่ ตำบลวังโดนค อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี	71
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	77
สรุปการวิจัย	77
อภิปรายผล	83
ข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	94
ก แบบสัมภาษณ์	95
ข แบบสนทนา	105
ค ค่าความตรง	109
ง ค่าความเที่ยง	118
ประวัติผู้วิจัย	121

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่ม จำแนกตามเพศ.....	36
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่ม จำแนกตามอายุ.....	37
ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่ม จำแนกตามสถานภาพ.....	37
ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่ม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	37
ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่ม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	38
ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่ม จำแนกตามระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม.....	38
ตารางที่ 4.7 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ต่อการบริหารจัดการภาพรวม.....	39
ตารางที่ 4.8 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ต่อด้านการวางแผน.....	40
ตารางที่ 4.9 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ต่อด้านการจัดโครงสร้างองค์กร.....	42
ตารางที่ 4.10 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ต่อด้านการจัดคนเข้าทำงาน.....	44
ตารางที่ 4.11 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ต่อด้านการอำนวยความสะดวก.....	46
ตารางที่ 4.12 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ต่อด้านการควบคุม.....	48
ตารางที่ 4.13 ระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ภาพรวม.....	52
ตารางที่ 4.14 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน.....	53
ตารางที่ 4.15 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ.....	55
ตารางที่ 4.16 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์.....	57
ตารางที่ 4.17 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ต่อการมีส่วนร่วมในการร่วมติดตามและประเมินผล.....	59

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจุดแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลวังโดนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี.....	61
ตารางที่ 4.19	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจุดอ่อนของกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลวังโดนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี.....	63
ตารางที่ 4.20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโอกาสของกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลวังโดนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี.....	66
ตารางที่ 4.21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอุปสรรคของกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลวังโดนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี.....	68
ตารางที่ 4.22	กลยุทธ์ TOWS Matrix ของกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลวังโดนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี.....	69
ตารางที่ 4.23	การพัฒนาการบริหารจัดการภายในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง.....	71
ตารางที่ 4.24	การปรับปรุงกิจกรรมในโซ่อุปทานกลุ่มผู้ผลิตแปลงใหญ่มังคุด.....	74



สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 4.1 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมังคุด แบบแปลงใหญ่.....	76

